

УДК 336.02

Баула О.В., к.е.н. доцент

Квас І.В., ст. гр. МЕВМ-51

Луцький національний технічний університет

Актуальні аспекти здійснення митно-тарифної політики в Україні

У науковій статті охарактеризовано особливості митно-тарифної політики в Україні, її основні цілі, завдання, функції та засоби. Виділено основні недоліки, що перешкоджають вирішенню поставлених стратегічних цілей вітчизняної митно-тарифної політики, а також запропоновано шляхи подолання цих викликів.

Ключові слова: митно-тарифна політика, глобалізація економіки, зовнішньоекономічна діяльність, експортне мито, митні збори, ПДВ.

O.Baula, I.Kvas

Important aspects of customs-tariff policy in Ukraine

The article characterizes the peculiarities of the customs tariff policy in Ukraine. In particular, it is specified that customs policies based on basic national interests and relevant aspects of public policy national security and carried out by implementation of relevant strategies, concepts and programs in various areas of public activities, both internal and external, in accordance with applicable law and international legal acts and customs. The main purpose of the customs tariff policy, namely, ensuring the effective use of tools of customs control and regulation of the exchange of goods in the customs territory of Ukraine; participation in the implementation of tasks for protection of the internal market; the promotion of economic objectives; encourage the development of the national economy. Characterized the functions of customs tariff policy of the state: the fiscal, economic and regulatory, protective, international, political, control and organizational and statistical information. Based on the analysis of the dynamics of exports and imports of goods and services proved the low level of efficiency of implementation of customs policy in Ukraine.

Selected contemporary issues of customs-tariff regulation in Ukraine (the complexity of customs control; customs control does not meet modern international standards; the rates of import duty on the same goods differ significantly; significant violations in the field of intellectual property; a large volume of shadow economy in the domestic enterprises) and promising directions of their solution (the introduction of a differentiated approach to the level of customs taxation; the imposition of unilateral import restrictions, including raising the import duty; the introduction of measures of customs-tariff protection of agricultural production, through the application of seasonal rates; the reduction of the list of countries that enjoy the benefits; the introduction of a single procedure for payment of excise duty and VAT for goods of domestic and import manufacturers). According to the authors, with the help of tariff regulation is impossible to achieve the main goal of foreign policy, national interests and national security.

World practice shows that effective in this process is the combination of tariff, anti-dumping and non-tariff regulation and be sure to add to the mix of regulatory methods subsidies to national producers, debt restructuring, and creation of conditions for fair competition.

Currently, the national customs-the tariff policy is not conducive to export, and creates obstacles for him providing state guarantees for commercial loans, stimulating imports and increasing national debt. It is proven that carrying out customs-tariff policy at the present stage of development of the domestic economy, it is advisable to learn from the experience of the region of Central-Eastern Europe, as in his time effectively transformed their economic system. Namely, to reduce tariff rates on most commodities, especially for products with a low degree of processing. Special protection needs of agricultural products. In addition, it is also necessary to introduce a system of monitoring risk to prevent customs offence.

Keywords: customs-tariff policy, globalization of the economy, foreign trade, export taxes, customs duties and VAT.

Е.В. Баула, И.В.Квас

Актуальные аспекты осуществления таможенно-тарифной политики в Украине

В научной статье охарактеризованы особенности таможенно-тарифной политики в Украине, ее основные цели, задачи, функции и средства. Выделены основные недостатки, препятствующие решению поставленных стратегических целей отечественной таможенно-тарифной политики, а также предложены пути преодоления этих вызовов.

Ключевые слова: таможенно-тарифная политика, глобализация экономики, внешнеэкономическая деятельность, экспорт, таможенные сборы, НДС.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Наразі митно-тарифне регулювання відіграє важливу роль у вітчизняній економіці. Перш за все, митна політика є ефективним інструментом для забезпечення економічних інтересів держави.

Митно-тарифна політика є однією з основних серед усього комплексу регулювання в економічній системі країни, адже вона повинна віднайти оптимальне поєднання тарифних інструментів, які сприяли б зайняттю «свого» місця України у системі міжнародних економічних відносин. Вдало підібраний комплекс митно-тарифних інструментів сприятиме формуванню позитивного ефекту від використання системи абсолютних та відносних переваг країни на світовому ринку. Тому, проведення ефективної митно-тарифної політики для України є одним з основних засобів регулювання

зовнішньоекономічної діяльності з огляду на важливість інтеграції у світовий торговельний простір.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження проблем у процесі вітчизняного митного регулювання відображено у працях багатьох українських учених, а саме: В. Єдинака, Н. Плешкової, С. Ніжніченко, О. Квактуна, А. Луцика, П. Пашка, Т.Рєви, М.Кузьміна та ін. Але сучасна вітчизняна митно-тарифна політика потребує більш детального аналізу, так як міжнародні торгові санкції відіграють велику роль у вирішенні міждержавних проблем та конфліктів.

Цілі статті. Метою дослідження є визначення ролі митно-тарифної політики України та пошук шляхів її удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Функціональним завданням митно-тарифного регулювання країни є реалізація усього комплексу національних інтересів та національної безпеки за усіма напрямками.

Митна політика базується на базових національних інтересах та відповідних аспектах державної політики національної безпеки і здійснюється шляхом реалізації відповідних стратегій, концепцій і програм у різних сферах державної діяльності, як внутрішніх, так і зовнішніх, відповідно до чинного законодавства та міжнародно-правових актів та звичаїв.

В основному, засоби реалізації митної політики є задіяними при переміщенні фізичними та юридичними особами товарів через митний кордон України.

Митний кодекс України визначає, що під митно-тарифною системою розуміють комплекс заходів, спрямованих на забезпечення економічного суверенітету країни, охорони державних кордонів, реалізації зовнішньоекономічної стратегії через сферу митно-тарифних відносин [4].

Основними цілями митно-тарифної політики є:

— забезпечення ефективного використання інструментів митного контролю та регулювання товарообміну на митній території України;

— участь у реалізації завдань щодо захисту внутрішнього ринку;

- сприяння проведенню завдань економічної політики;
- стимулювання розвитку національної економіки тощо [1; 2].

Основні функції, які покликана виконувати митна політика держави відображено на рисунку 1.

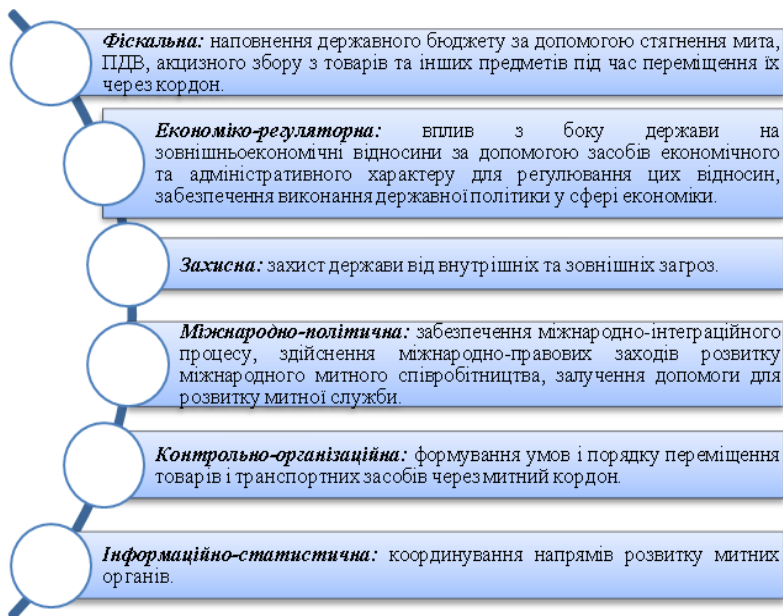

Рис. 1. Функції митно-тарифної політики держави

Джерело: складено авторами за [6; 7, с.98-101].

Більшість економістів та експертів схиляються до думки про відносно низький рівень ефективності здійснення митно-тарифної політики в Україні, що може бути підтверджено динамікою обсягу експорту-імпорту товарів та послуг в Україну (табл. 1).

Дані таблиці свідчать про те, що:

- по-перше: від’ємне сальдо у 2013 році (-6955,9 млн дол. США) трансформувалось у позитивне у 2014 оці (4620,8 млн дол. США) та 2015 році (4824,4 млн дол. США);

- по-друге: за досліджуваний період спостерігається стрімке зменшення зовнішньоекономічної активності, а саме - обсяг експорту товарів та послуг зменшився з 77553,9 млн. дол. США до 47863,8 млн.

дол. США (в 1,6 рази), а обсяг імпорту: з 84509,8 млн дол. США до 43039,4 млн дол. США (майже в 2 рази).

Таблиця 1

Динаміка обсягів експорту-імпорту товарів та послуг в Україні за 2013-2015 рр.

Показники	2013р., млн дол. США	2014р. млн дол. США	2015р. млн дол. США	Темпи зростання / зниження, %	
				2014р./2013р.	2015р./2014р.
Обсяг експорту у грошовому виразі у т.ч.:	77553,9	65422,6	47863,8	-15,6	-26,8
- товарів	63320,7	53901,7	38127,1	-14,9	-29,3
- послуг	14233,2	11520,9	9736,7	-19,1	-15,5
Обсяг імпорту у грошовому виразі у т.ч.:	84509,8	60801,8	43039,4	-28,1	-29,2
- товарів	76986,8	54428,7	37516,4	-29,3	-31,1
- послуг	7523,0	6373,1	5523,0	-15,3	-13,3
Сальдо	-6955,9	4620,8	4824,4	-	-

Джерело: складено авторами за [5].

Таким чином, наведені аналітичні дані свідчать про наявність істотних недоліків у вітчизняній митно-тарифній політиці. Сучасні глобалізаційно-інтеграційні умови розвитку світового господарства формують нові виклики для національного митного регулювання. Насамперед це стосується неефективного виконання захисної і регулюючої функції вітчизняної політики. Основна увага дотепер в даному регулюванні приділялась лише своєчасному збору митних платежів до державного бюджету.

Основні проблеми митно-тарифного регулювання в Україні та перспективні напрями їх вирішення зображено на рис. 2.

Висновки. Отже, на нашу думку, за допомогою лише тарифного регулювання неможливо досягнути основної цілі зовнішньоекономічної політики - реалізації національних інтересів та національної безпеки. Світова практика доводить, що ефективним у даному процесі є поєднання тарифного, антидемпінгового і нетарифного регулювання та обов'язково доповнювати даний комплекс регулюючих методів субсидіями національним товаровиробникам, реструктуризацією заборгованості, а також створенням умов для добросовісної конкуренції. На даний час

вітчизняна митно-тарифна політика не сприяє експорту, а створює перешкоди для нього надаючи державні гарантії для товарних кредитів, стимулюючи імпорт і збільшуючи державний борг.

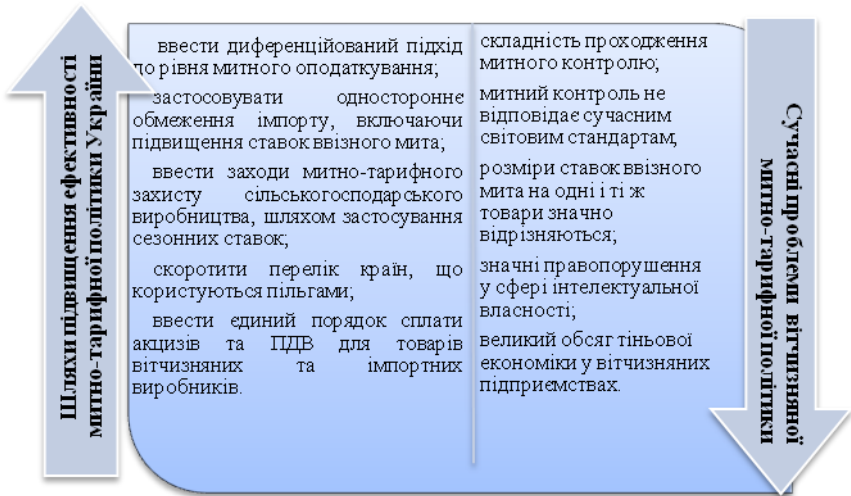

Рис. 2. Сучасні виклики вітчизняної митно-тарифної політики України та можливі шляхи їх усунення

Джерело: складено авторами за [1; 3, с.93; 7, с.100-103].

На нашу думку, проводячи митно-тарифну політику на даному етапі розвитку вітчизняного господарства доцільно перейняти досвід країн Центрально-Східної Європи, як і у свій час ефективно трансформували власні економічні системи. А саме: знизити тарифні ставки на більшість товарних позицій, особливо на товари з низьким ступенем обробки. Особливого захисту потребує сільськогосподарська продукція. Крім того, одночасно необхідно запроваджувати систему моніторингу системи ризиків для запобігання митним правопорушенням.

Таким чином, з моменту вступу до СОТ Україна почала поступово скорочувати ввізне мито. На даний момент, скорочення митних ставок спричиняє проблему недотримання коштів державним бюджетом від податкових надходжень. Тому питання скорочення

митних ставок і вироблення стратегії скасування пільг з ПДВ потребує подальшого дослідження.

1. Єдинак В.Ю. Вплив митної політики на зовнішньоекономічну діяльність підприємств / В.Ю.Єдинак, Н.М. Плешкова, С.П. Ніжніченко. [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2014. – №11. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3581>.
2. Квактун О.О. Методи та інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України / О.О.Квактун. [Електронний ресурс] // Економічний простір. – 2012. - №64. - Режим доступу до ресурсу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2012_64/statti/4.pdf.
3. Луцик А. Митна політика України як стимулятор економіки в умовах інтеграційних процесів / А.Луцик // Економічний аналіз. - 2010.- Випуск 7. – С.91-93.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу
5. Обсяги експорту та імпорту товарів України за 2013-2015рр. [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua
6. Пашко П.В. Функції митної політики / П.В. Пашко // Вісник АМСУ. – 2009. - №.1(41). - С.16-22.
7. Рева Т. М. Вплив митно-тарифного регулювання імпорту на регіональні товарні ринки / Т.М. Рева, М.С. Кузьміна// Вісник Академії митної служби України. - 2009. - №2. – С. 96-103.